

Systematické sledování míry porušování lidských práv a diskriminace při využívání běžných zdrojů

1.vyhodnocení výzkumného šetření

(březen/duben 2009)

Úvod

Výzkumné šetření, jehož předmětem je systematické sledování míry porušování lidských práv a diskriminace při využívání běžných zdrojů společnosti, je realizováno v rámci aktivit projektu Pacifik II, který navazuje na aktivity projektu Pacifik.

1. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvoří uživatelé služby sociální rehabilitace realizované metodou podporované zaměstnávání, kteří jsou příjemci aktivit projektu. Jsou to převážně osoby s mentálním postižením žijící v domovech pro osoby se zdravotním postižením, jejichž způsobilost k právním úkonům je mnohdy omezena.

V rámci 1.vyhodnocení výzkumného šetření tvoří výzkumný soubor 23 uživatelů služby sociální rehabilitace (podporované zaměstnávání) realizované na Benešovsku a Kutnohorsku.

2. Metodologie a časový harmonogram

V přípravné fázi aktivity (července - září 2008) byl vytvořen popis oblastí, ve kterých dochází k časté diskriminaci a porušování práv cílové skupiny, a v návaznosti na tento dokument formulář pro systematické sledování těchto jevů. Formulář má 3 části odpovídající oblastem možné diskriminace:

- **Zbavení způsobilosti k právním úkonům,**
- **Lékařská posudková služba,**
- **Úřad práce.**

Pro sběr potřebných dat byla zvolena technika **dotazníkové šetření** – zaznamenávání výsledků systematického sledování do již zmiňovaného formuláře.

Sběr dat probíhal v období **od října 2008 do března 2009**. Hodnocení míry porušování práv prováděli klíčoví pracovníci jednotlivých uživatelů – pracovní konzultanti. U každého uživatele služby byl vyplněn jeden formulář zaznamenávající současný stav, přičemž u každého kritéria volili pracovní konzultanti pouze jednu odpověď (škálové položky). Vyhodnocení dat proběhlo anonymně, jednotliví uživatelé služby byli rozlišeni číselným kódem.

3. Zpracování a interpretace

3.1. Zbavení způsobilosti k právním úkonům

Tato část je zaměřena na zjištění počátečního stavu týkající se institutu omezené způsobilosti k právním úkonům. Mapuje zastoupení uživatelů se zcela či částečně omezenou způsobilostí k právním úkonům společně s hodnocením, zda je stanovená míra omezení adekvátní. Pozornost je věnována také plnění role opatrovníka a spolupráci s opatrovnickým soudem, zejména požadované četnosti zpráv od opatrovníků a vyjádření souhlasu soudu k uzavření pracovně právního vztahu osoby s omezenou způsobilostí k právním úkonům.

Stanovená míra omezení způsobilosti k právním úkonům (soubor všech uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
zcela odpovídá	8	35%
z větší části odpovídá	5	22%
neodpovídá	2	8%
není relevantní	8	35%
celkem	23	100%

Stanovená míra omezení způsobilosti k právním úkonům (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
zcela odpovídá	8	54%
z větší části odpovídá	5	33%
neodpovídá	2	13%
celkem	15	100%

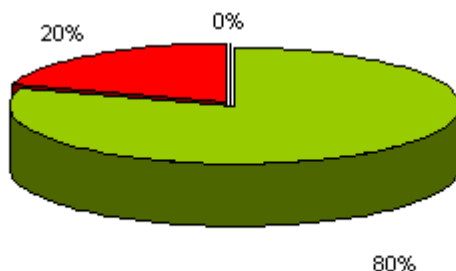

Z celkového počtu 23 uživatelů služby **má 65% (15 osob) těchto uživatelů způsobilost k právním úkonům omezenou** (částečně, příp. zcela). Výsledky dále ukazují, že stanovená míra omezení způsobilosti k právním úkonům **zcela odpovídá v 54%** uživatelů s omezenou způsobilostí k právním úkonům (8 osob), **z větší části odpovídá v 33%** případů (5 osob) a u **13% případů** (2 osoby) je tento **stav neadekvátní**.

Plnění role opatrovníka (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
Opatrovník činí úkony vymezené v soudním rozhodnutí	12	80%
Opatrovník činí některé úkony nad rámec úkonů vymezených v soudním ustanovení (zásadním způsobem však práva zastupované osoby neomezuje)	3	20%
Opatrovník zásadním způsobem omezuje práva zastupované osoby	0	0%
celkem	15	100%

Plnění role opatrovníka
 (soubor relevantních uživatelů)

- opatrovník činí úkony vymezené v soudním ustanovení
- opatrovník činí některé úkony nad rámec úkonů vymezených v soudním ustanovení
- opatrovník zásadním způsobem omezuje práva zastupované osoby

Z celkového počtu 15 osob s omezenou způsobilostí k právním úkonům činí v **80% případů opatrovník úkony v souladu se soudním rozhodnutím**, ve zbývajících **20% činí některé úkony nad rámec tohoto rozhodnutí**, zásadním způsobem však práva zastupované osoby neomezuje. Ani v 1 případě zastupované osoby nedochází k omezení jejích práv ze strany opatrovníka.

Opatrovnický soud – požadovaná četnost zpráv opatrovníků (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
méně než 2x za rok	11	74%
2x za rok	2	13%
více než 2x za rok	2	13%
celkem	15	100%

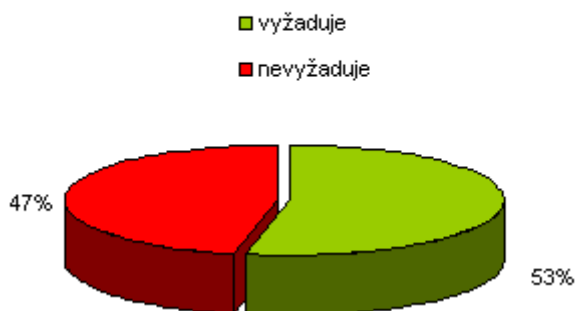
Opatrovnický soud - požadovaná četnost zpráv opatrovníků
 (soubor relevantních uživatelů)

V **74% případů** (11 osob) požaduje příslušný opatrovnícký soud zprávy od opatrovníků **méně často než 2x za rok**, ve **13% případů** (2 osoby) tyto zprávy požaduje předkládat **2x do roka** a ve zbývajících **13% případů** (2 osoby) si opatrovnícký soud vyžádá zprávy **častěji než 2x za rok**.

Opatrovnický soud – souhlas s uzavřením pracovního vztahu (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
vyžaduje	8	53%
nevyžaduje	7	47%
celkem	15	100%

Opatrovnický soud - souhlas s uzavřením pracovního vztahu
 (soubor relevantních uživatelů)

V **53% případů** (8 osob) **schvaluje příslušný opatrovnícký soud pracovní právní vztah** osoby s omezenou způsobilostí k právním úkonům, ve zbývajících **47% případů** (7 osob) **není tento postup soudem praktikován**.

3.2. Lékařská posudková služba

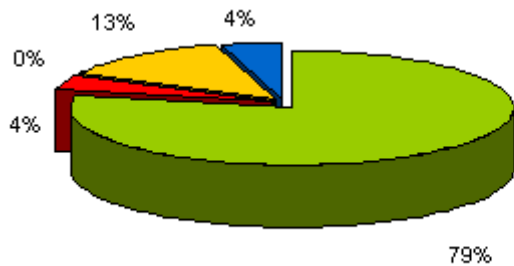
Tato část vychází z faktu, že převážná část uživatelů služby sociální rehabilitace je poživateli invalidního důchodu. Mapuje zastoupení uživatelů služby, u nichž byla invalidita uznána podle právních předpisů platných před účinností zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Z uživatelů služby, jejichž invalidita byla posuzována již podle aktuální právní úpravy, se zaměřuje na osoby plně invalidní a zjištění skutečnosti, zda stanovený typ plné invalidity je v daném případě adekvátní. Hodnotí také spolupráci s lékařskou posudkovou službou (konkrétně OSSZ) při hledání vhodného pracovního uplatnění.

Uznaná invalidita podle právních předpisů platných před účinností zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (soubor všech uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
není relevantní	18	79%
ano, změna invalidity se řeší	1	4%
ano, změna invalidity se bude řešit	0	0%
ano, změna invalidity se neřeší (není nezbytně nutná)	3	13%
ano, změna invalidity se neřeší z důvodu obav, zastrašování, apod.	1	4%
celkem	23	100%

Uznaná invalidita podle právních předpisů platných před účinností zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
změna invalidity se řeší	1	20%
změna invalidity se bude řešit	0	0%
změna invalidity se neřeší (není nezbytně nutná)	3	60%
změna invalidity se neřeší z důvodu obav, zastrašování, apod.	1	20%
celkem	5	100%

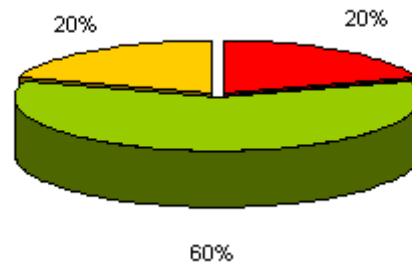
Uznaná invalidita podle právních předpisů platných před účinností zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (soubor všech uživatelů)

- není relevantní
- ano, změna invalidity se řeší
- ano, změna invalidity se bude řešit
- ano, změna invalidity se neřeší (není nezbytně nutná)
- ano, změna invalidity se neřeší z důvodu obav, zastrašování apod.

Uznaná invalidita podle právních předpisů platných před účinností zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (soubor relevantních uživatelů)

- změna invalidity se řeší
- změna invalidity se bude řešit
- změna invalidity se neřeší (není nezbytně nutná)
- změna invalidity se neřeší z důvodu obav, zastrašování apod.

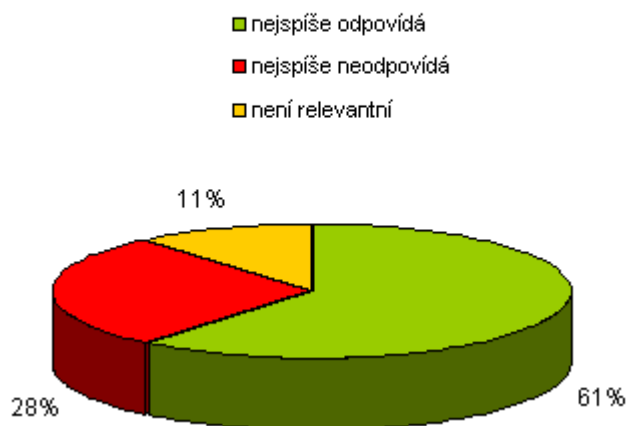

Z celkového počtu uživatelů (23 osob) je u **21% uživatelů** (5 osob) **invalidita uznaná podle již neaktuální právní úpravy**, podle právních předpisů platných před účinností zákona č.155/1995 Sb. , o důchodovém pojištění. Zbývající uživatelé (18 osob) jsou uznáni invalidními již podle aktuální právní úpravy. U uživatelů, jejichž invalidita nebyla posuzována podle aktuální právní úpravy (5 osob) se ve **20% případech** (1 osoba) **změna invalidity** (posouzení podle aktuální právní úpravy) **řeší**, v **60% případech** (3 osoby) se **změna invalidity neřeší, protože to není považováno v současné době za nutné**, a ve zbývajících **20% případech** (1 osoba) **se změna invalidity neřeší z důvodu obav ze snížení stupně invalidity**.

Typ plné invalidity - plná invalidita podle §39 odst.1 písm.a) nebo b)	Četnosti	
	absolutní	relativní
nejspíše odpovídá	11	61%
nejspíše neodpovídá	5	28%
není relevantní	2	11%
celkem	18	100%

Typ plné invalidity - plná invalidita podle §39 odst.1 písm.a) nebo b) (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
nejspíše odpovídá	11	69%
nejspíše neodpovídá	5	31%
celkem	16	100%

Typ plné invalidity
 - plná invalidita podle §39 odst.1 písm.a) nebo b)

Typ plné invalidity
 - plná invalidita podle §39 odst.1 písm.a) nebo b)
 (soubor relevantních uživatelů)

Z celkového počtu uživatelů s invalidním důchodem uznaným podle aktuální právní úpravy (18 osob) jde v 11% případů (2 osoby) o částečný invalidní důchod a ve zbývajících 89% (16 osob) o plný invalidní důchod. V **69%** (11 osob) případů plně invalidních uživatelů služby **jde o typ plné invalidity, který nejspíše odpovídá** aktuálnímu zdravotnímu stavu, a ve zbývajících **31% případů** (5 osob) **jde nejspíše o neadekvátní typ plné invalidity**.

Komunikace s LPS při hledání pracovního uplatnění (soubor všech uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
„proklientský přístup“	4	17%
lhostejnost	1	5%
zastrašování	4	17%
není relevantní	14	61%
celkem	23	100%

Komunikace s LPS při hledání pracovního uplatnění (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
„proklientský přístup“	4	44%
lhostejnost	1	12%
zastrašování	4	44%
celkem	9	100%

Komunikace s LPS při hledání pracovního uplatnění
 (soubor všech uživatelů)

Komunikace s LPS při hledání pracovního uplatnění
 (soubor relevantních uživatelů)

Z celkového počtu uživatelů služby (23 osob) komunikuje při hledání vhodného pracovního uplatnění s LPS 39% uživatelů (9 osob), přičemž u **44% z nich** (4 osoby) lze tento přístup hodnotit jako „**proklientský**“, u **12%** (1 osoba) jako **lhostejnost** a ve zbývajících **44% mají uživatelé zkušenost se zastrašováním** (odejmutí dávky v případě pracovního uplatnění) ze strany LPS.

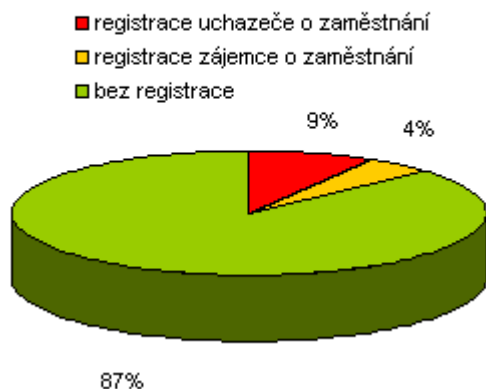
3.3. Úřad práce

Tato část se zaměřuje na zmapování využití běžných zdrojů společnosti při hledání pracovního uplatnění, zejména využití služeb úřadu práce. Zjišťuje skutečnost, zda jsou uživatelé služby vedeni v evidenci úřadu práce a v návaznosti na zákon č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti mapuje zastoupení uchazečů a zájemců o zaměstnání. Přináší také informace o podobě spolupráce s úřadem práce a využití nástrojů služeb zaměstnanosti.

Registrace v evidenci úřadu práce (soubor všech uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
registrace uchazeče o zaměstnání	2	9%
registrace zájemce o zaměstnání	1	4%
bez registrace	20	87%
celkem	23	100%

Registrace v evidenci úřadu práce (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
registrace uchazeče o zaměstnání	2	67%
registrace zájemce o zaměstnání	1	33%
celkem	3	100%

Registrace v evidenci úřadu práce
(soubor všech uživatelů)

Registrace v evidenci úřadu práce
(soubor relevantních uživatelů)

Z celkového počtu uživatelů služby (23 osob) je v evidenci úřadu práce **registrováno pouze 13%** z nich (3 osoby). Z celkového počtu registrovaných osob je **67%** (2 osoby) **evidováno jako uchazeč o zaměstnání** a **33%** (1 osoba) **jako zájemce o zaměstnání**.

Pravidelné konzultace se zprostředkovatelem úřadu práce (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
ano, častěji než 1x za měsíc	1	33%
ano, méně často než 1x za měsíc	2	67%
celkem	3	100%

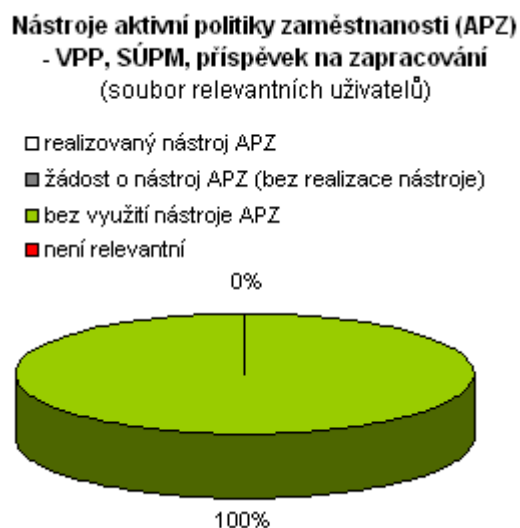
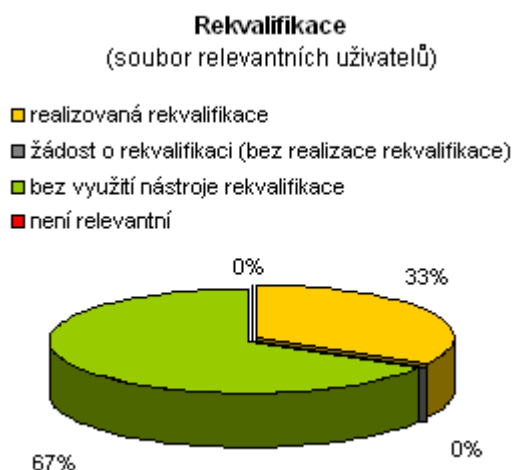
Pravidelné konzultace se zprostředkovatelem práce
 (soubor relevantních uživatelů)

Z celkového počtu uživatelů registrovaných v evidenci úřadu práce (3 osoby) probíhají konzultace se zprostředkovatelem úřadu práce v **33% případů** (1 osoba) **častěji než 1krát za měsíc** a ve zbývajících **67% případů jde o konzultace s frekvencí nižší než 1krát za měsíc**.

Rekvalifikace (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
realizovaná rekvalifikace	1	33%
žádost o rekvalifikaci (bez realizace rekvalifikace)	0	0%
bez využití nástroje rekvalifikace	2	67%
není relevantní	0	0%
Celkem	3	100%

Nástroje APZ (VPP, SÚPM, příspěvek na zapracování) (soubor relevantních uživatelů)	Četnosti	
	absolutní	relativní
realizovaný nástroj APZ	0	0%
žádost o nástroj APZ (bez realizace nástroje)	0	0%
bez využití nástroje APZ	3	100%
není relevantní	0	0%
celkem	3	100%

Z celkového počtu uživatelů registrovaných v evidenci úřadu práce (3 osoby) byla v **33% realizovaná rekvalifikace** a ve zbývajících případech nebyl tento nástroj využit.

Nástroj APZ nebyl u žádného z uživatelů služby ve sledovaném období využit.

4. Závěr výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo sledování projevů diskriminace a porušování práv při využívání běžných zdrojů společnosti u cílové skupiny. Vzhledem ke skutečnosti, že jde o 1.vyhodnocení výzkumného šetření po 6 měsících sledování a hodnocení adekvátních kritérií, jde zejména a **popis počátečního stavu**.

Výsledky výzkumného šetření potvrdily předpoklad, že **převážná část uživatelů služby** sociální rehabilitace metodou podporované zaměstnávání **je částečně, případně zcela omezena ve způsobilosti k právním úkonům**, přičemž tento stav je **hodnocen jako neodpovídající aktuálnímu stavu u zhruba osminy těchto uživatelů**. Výzkumné šetření současně nepotvrdilo zásadní omezování práv zastupovaných osob ze strany opatrovníků. Fakt, že **pětina hodnocených opatrovníků činí některé úkony nad rámec** úkonů vymezených v soudním ustanovení lze přisuzovat jejich nedostatečné informovanosti o institutu opatrovnictví a jeho výkonu. Výzkumné šetření dále odhalilo **nejednotný přístup opatrovnických soudů** (zejména v Benešově a Kutné Hoře) nejen k požadované četnosti zpráv od opatrovníků, ale zejména k vyjadřování souhlasu s uzavřením pracovně právního vztahu osoby s omezenou způsobilostí k právním úkonům.

Výsledky výzkumného šetření dále dokazují, že **převážná část uživatelů služby je v drtivé většině osobou s těžším zdravotním postižením** (plným invalidním důchodem), v menší míře pak osobou se zdravotním postižením (částečným invalidním důchodem). Potvrzují, že **u více jak pětiny těchto uživatelů služby byla invalidita posouzena podle již neaktuální právní úpravy**, přičemž opětovné posouzení zdravotního stavu podle aktuální právní úpravy se řeší pouze v pětina těchto případů. U uživatelů služby, jejichž invalidita byla posouzena již podle aktuální právní úpravy, jde ve více jak polovině případů o adekvátní typ plné invalidity. U zbývajících takto plně invalidních uživatelů je typ plné invalidity hodnocen jako neadekvátní. Výzkumné šetření současně odhalilo fakt, že **zkušenosti s komunikací s lékařskou posudkovou službou** při hledání vhodného pracovního uplatnění **nemá více jak polovina uživatelů služby**. Výsledky výzkumu přináší také znepokojující informace o **nejednotném přístupu lékařské posudkové služby** (respektive Okresních správ sociálního zabezpečení zejména v Benešově a v Kutné Hoře), neboť ve stejné míře dokládají

RYTMUS – Benešov, o.p.s.
Masarykovo nám. 1, 256 01 Benešov
tel.: +420 317 742 742, +420 777 222 131, E-mail : benesov@rytmus.org,
<http://www.benesov.rytmus.org>

IČ: 279 03 508, bankovní spojení: KB Praha 1, pobočka Benešov, č.ú: 43-369100247/0100
Sídlo: Mezihoří 16, 256 01 Benešov

zkušenosti jak se vstřícným postojem LPS, tak s jejím negativním jednáním v podobě zastrašování apod.

Výsledky výzkumného šetření současně dokazují, že **uživatelé služby registrovaní v evidenci úřadu práce jsou zastoupeni v minimální míře**. V drtivé většině případů není tento běžný zdroj hledání práce využíván. Jako nedostačující je možné hodnotit i skutečnost, že převážná část uživatelů služby se účastní konzultací se zprostředkovatelem úřadu práce s frekvencí nižší než 1krát za měsíc a že **nástroje zaměstnanosti jsou** v relevantních případech **využívány jen zcela ojediněle**.

Vysvětlivky:

OSSZ – Okresní správa sociálního zabezpečení

LPS – Lékařská posudková služba

APZ – Aktivní politika zaměstnanosti

Zpracovala:
Bc. Lucie Králová,
koordinátor projektu

14

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Kasuistika – slečna Anna

(součást 1.vyhodnocení systematického sledování projevů diskriminace a porušování práv)

Osobní a rodinná anamnéza

Slečna Anna bydlí ve společné domácnosti s rodiči a sourozenci v malé obci (cca 650 obyvatel). Je jí 28 let. Má lehké mentální postižení.

Anna je společenská, navazuje bez problémů kontakt s novými lidmi.

V roce 2008 přibližně 6 měsíců pobývala v domově pro osoby se zdravotním postižením na odlehčovacím pobytu, kde se dozvěděla o agentuře Rytmus.

Oblast využívání běžných zdrojů společnosti a uplatňování práv

Slečna Anna je zcela zbavena způsobilosti k právním úkonům, opatrovníkem byla ustanovena její matka. Pobírá plný invalidní důchod. Anna nikdy nebyla zaměstnaná, nikdy nezkoušela samostatně práci hledat.

Spolupráce s Rytmus Benešov, o.p.s. (intervence)

První schůzka proběhla v domově pro osoby se zdravotním postižením, kdy byla Anna zařazena mezi tzv.čekatele na službu. V září 2008 se stala uživatelem služby sociální rehabilitace metodou podporované zaměstnávání.

Anna začíná samostatně cestovat na schůzky s pracovním konzultantem. Účastní se pravidelně Job klubů. Anna spolupracuje velmi dobře. Také spolupráce s opatrovníkem (matkou) je od počátku bez problémů. Matka Annu nijak neomezuje, rozhodování ponechává na Anně. Podporuje ji, aby si našla zaměstnání, celkově se více osamostatnila, naučila se nové věci.

Matka neví, jaký typ plného invalidního důchodu Anna pobírá, rozhodnutí ČSSZ nemůže najít. Pracovní konzultantka navrhuje společně s Annou dojít na OSSZ. Zjišťuje, že Anna nemá občanský průkaz. Není tedy možné jakékoliv jednání s úřady bez opatrovníka.

Dle zákona osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům mít občanský průkaz nemusí, ale může. Záleží na jeho rozhodnutí a rozhodnutí opatrovníka, zda o vydání tohoto dokladu požádá. Matka není dobře informovaná, myslí si, že Anna mít

RYTMUS – Benešov, o.p.s.
Masarykovo nám. 1, 256 01 Benešov
tel.: +420 317 742 742, +420 777 222 131, E-mail : benesov@rytmus.org,
<http://www.benesov.rytmus.org>

IČ: 279 03 508, bankovní spojení: KB Praha 1, pobočka Benešov, č.ú: 43-369100247/0100
Sídlo: Mezihoří 16, 256 01 Benešov

občanský průkaz podle rozhodnutí soudu nemůže. Zdá se, že o to ani matka z nějakého důvodu nestojí.

Při dalším osobním kontaktu se matka pracovní konzultantce svěřila, že má obavy Anně zřídit občanský průkaz. Anna je příliš důvěřivá, matka má strach z úvěru apod. Pracovní konzultant se snaží vysvětlit, že zbavení způsobilosti k právním úkonům je v občanském průkazu zapsáno. Kdyby Anna uzavřela nějakou smlouvu o úvěru, nebude se jednat o platný právní úkon. Nechává matce čas na rozmyšlenou. Matka určitě nechce svou dceru znevýhodňovat, ale nezná jen potřebné informace.

Po krátké době matka svůj názor změnila, požádala pracovní konzultantku o pomoc při jednání s příslušným městským úřadem. Po shromáždění všech potřebných dokumentů samostatně požádala o vydání občanského průkazu pro Annu.

zpracovala: Jitka Mihaliaková, DiS.

březen 2009

Kasuistika – pan Ondřej

(součást 1.vyhodnocení systematického sledování projevů diskriminace a porušování práv)

Osobní a rodinná anamnéza

Pan Ondřej byl umístěn v útlém dětském věku do ústavní péče. Umístění bylo z důvodu výrazného porušování základních lidských práv v přirozeném rodinném prostředí. V ústavní péči žije pan Ondřej do současnosti.

Vlivem rozvoje procesu humanizace ústavního prostředí dochází k podpoře obyvatelů v domovech při přístupu k běžným zdrojům. Pan Ondřej našel v sobě potřebnou dávku odvahy k sebezačlenění se do běžné občanské společnosti.

Oblast využívání běžných zdrojů společnosti a uplatňování práv

Na počátku roku 2007 oslovil pan Ondřej agenturu pro podporované zaměstnávání s přáním najít si pracovní místo mimo areál DÚSP. Během svého dlouholetého pobytu v domově pro osoby se zdravotním postižením získal pan Ondřej pracovní zkušenosti v různých oblastech (př.zahradnictví, prádelna, zednické práce). Dlouhodobě pracoval v domově pro osoby se zdravotním postižením jako vrátný a také pomáhal při organizování fotbalových zápasů, ale tato činnost byla odměňována jen symbolicky.

Spolupráce s Rytmus Benešov, o.p.s. (intervence)

Své pracovní povinnosti v rámci domova pro osoby se zdravotním postižením plnil pan Ondřej svědomitě a odpovědně. Přesto pociťoval potřebu změny. Chtěl pracovat v běžných pracovních podmínkách, mimo domov pro osoby se zdravotním postižením.

Po několika měsíční čekací době uzavřel Dohodu o poskytování služby sociální rehabilitace metodou podporované zaměstnávání, a tak se svým pracovním konzultantem začal hledat nové zaměstnání.

Hledání práce: Doba plánování cesty k vhodnému zaměstnání, oslovování zaměstnavatelů a osobního jednání s nimi trvala několik měsíců. Poté byla objevena nabídka firmy, která hledala pracovníka na roznos svých reklamních letáků. Pan Ondřej se rozhodl tuto činnost zkusit. Byla tedy podepsána dohoda o provedení práce. Na počátku byla zajištěna asistence, která se postupně snižovala. Pan Ondřej se osamostatnil a roznos nadále zajišťuje samostatně. Protože tuto pracovní činnost

pan Ondřej vykonává pouze 1 den v týdnu, v hledání dalšího zaměstnání se svým pracovním konzultantem pokračoval.

Audit pracovních příležitostí: Agentura pro podporované zaměstnávání provedla svůj první tzv. audit pracovních příležitostí, což je jeden z efektivních nástrojů vyhledávání volných pracovních míst (know how o.s. Jurta, Osmý den). Tento audit byl proveden v obchodním řetězci a bylo zde nalezeno několik možných pracovních pozic, které byly vhodné i pro osoby se zdravotním postižením. Pan Ondřej se rozhodl vykonávat práci v třídírně lahví a součástí pracovní náplně byl také úklid nákupních vozíků na parkovišti.

Uzavření DPČ: Do zaměstnání nastoupil po vstupní lékařské prohlídce. Byla podepsána dohoda o pracovní činnosti. Na počátku práce byla poskytnuta podpora asistentky, která pomohla panu Ondřejovi především s rozlišováním jednotlivých druhů lahví a přepravek. I zde se asistence začala snižovat a po několika málo týdnech pan Ondřej svou práci vykonával plně bez podpory. Když skončila platnost dohody o pracovní činnosti, nebyla podepsána další smlouva, protože obchodní řetězec provedl velké personální změny. Pan Ondřej přišel o práci.

Znovu hledání práce: Tuto negativní situaci řešil pan Ondřej opětovným aktivním hledáním dalšího možného zaměstnání. Se svou pracovní konzultantkou absolvoval několik bezvýsledných jednání se zaměstnavateli. Poté agentura opět provedla další audit pracovních příležitostí v jedné potravinářské firmě. Zde bylo volné pracovní místo u mytí nádobí. Zaměstnavatel uvítal možnost bezplatné praxe, aby si obě strany vyzkoušely, zda jim bude spolupráce vyhovovat. Přestože pan Ondřej práci vykonával kvalitně, zaměstnavatel měl obavy uzavřít pracovní-právní poměr s osobou s mentálním postižením a zbavenou způsobilosti k právním úkonům.

Uzavření pracovní smlouvy: Vedení firmy umožnilo osobní schůzku nejen s pracovním konzultantem, ale i s opatrovnící pana Ondřeje. Zde se vyjasnily některé zbytečné obavy a byly vysvětleny mýty a předsudky o zaměstnávání lidí s mentálním postižením. Pan Ondřej zde nakonec do práce nastoupil, má pracovní smlouvu na dobu určitou se zkušební dobou na 3 měsíce. Pracovní smlouvu na dobu určitou zde mají všichni noví pracovníci a je-li výkon jejich pracovních povinností uspokojivý, je smlouva dále prodloužena na neurčito.

Osamostatnění: I zde měl zprvu pan Ondřej asistentku, která jej podpořila v orientaci v novém zaměstnání a při zvládnutí pracovních úkonů, ale opět došlo k postupnému snížení podpory ze strany asistentky a výborně zde funguje přirozená podpora v minimální míře. Pan Ondřej samostatně komunikuje s pracovníci a je zde platným členem pracovního kolektivu. A co pan Ondřej říká o své práci osobně? „Jsem zde šťastný a práci zvládám sám. Paní vedoucí mě chválí a je spokojená.“

Začlenění do běžné společnosti: Vlivem vlastní aktivity, pevné vůle, optimistického postoje a kvalifikované podpory pracovního konzultanta zvládá pan Ondřej nejen pracovní povinnosti, ale také běžnou komunikaci se spolupracovníky při neformálních setkávání mimo pracoviště (oslava narozenin, vánoční večírek).

Samostatně si domluvil a zajistil obědy v místní kantýně, kam chodí společně s ostatními pracovníky firmy. Obědy ve společné jídelně v domově pro osoby se zdravotním postižením si tedy během pracovních dnů odhlásil. Po pracovní době si vyřídí své záležitosti, např. lékařskou prohlídku, vyzvednutí legitimace na cestování, návštěvu známého apod. Pan Ondřej je občanem společnosti, který plní své povinnosti a využívá běžné zdroje ve svém dostupném okolí.

Přeposuzování dříve uznané invalidity: Poslední překážkou v úplném přístupu k běžným zdrojům společnosti byl typ přiznaného plného invalidního důchodu (dále jen PID). Pan Ondřej měl invaliditu uznanou podle právních předpisů před účinností zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. To způsobilo při souběhu práce a pobírání PID určitý stav nejistoty v životě člověka se zdravotním postižením. Také si chtěl pan Ondřej splnit svůj cíl – pracovat na 6 hodin denně. Pracovní konzultant se obával riskovat výplatu PID, a tak po společné konzultaci s panem Ondřejem a jeho opatrovníci bylo domluveno přeposouzení invalidity.

Tato problematika byla společně řešena s místně příslušnou OSSZ. Na OSSZ byla domluvena osobní konzultace k otázce přeposuzování dříve uznaných invalidit. Vedoucí OSSZ uvedla, že přeposuzování dříve uznaných invalidit je vhodné pouze v individuálních případech, kdy dochází k souběhu PID a zaměstnání. V případě pana Ondřeje proběhlo přeposouzení pouze na základě listinných důkazů a zpráv a závěrečné rozhodnutí OSSZ bylo zasláno opatrovníci. V novém rozhodnutí byla přiznána plná invalidita podle §39 odst.1 písm.b).

Jednání s OSSZ, následky přeposouzení: Celé toto řízení sice v životě pana Ondřeje vyvolalo určitou míru nejistoty a strachu z konečného rozhodnutí, ale dané řešení proběhlo rychle, OSSZ vstřícně komunikovala se všemi zúčastněnými stranami a výsledek rozhodnutí byl v souladu s konkrétní situací a zdravotním postižením.

Po nabytí účinnosti tohoto rozhodnutí se již pan Ondřej nemusí obávat ohrožení výplaty PID a současně může jednat se zaměstnavatelem o navýšení pracovní doby. V případě ztráty aktuálního zaměstnání se může jako běžný občan zaregistrovat na příslušném úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, a tak využít bez omezení celou nabídku nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.

zpracovala: Bc. Pavla Fleischhansová
březen 2009